

Dynamics of Poverty and Social Inequality in the Socio-Economic Discourse of Ukraine

UDC 316.344-044.965:364.662:355.01](477)"1991/2025"

DOI: <https://doi.org/10.15421/172678>**Kovalisko Natalia**Dr.Sc., Full Prof., <https://orcid.org/0000-0002-1466-6132>, nataliya.kovalisko@lnu.edu.ua*Ivan Franko National University of Lviv (Lviv, Ukraine)*

Abstract.

The article actualizes the issue of the dynamics of poverty and social inequality in Ukraine throughout the period of independence under conditions of economic transformation, structural crises, and military events. It has been revealed that current processes of socio-economic differentiation are acquiring the features of a long-term structural challenge affecting social stability, public trust, and prospects for post-war recovery. It has been clarified that poverty in Ukrainian society has transformed from mass monetary poverty in the 1990s into multidimensional, deprivation-based, and war-induced poverty in 2014–2025, which requires comprehensive scholarly analysis.

The purpose of the article is to provide a comprehensive analysis of the dynamics of poverty and social inequality in the socio-economic discourse of Ukraine in 1991–2025 through the combination of objective statistical indicators and subjective assessments of the population.

Results. The main stages of poverty transformation have been identified: the hyperinflationary period of the 1990s, relative stabilization in the 2000s, crisis waves of 2008–2009 and 2014–2015, and the sharp increase in poverty caused by the full-scale war in 2022–2025. It has been established that alongside traditional monetary poverty, new forms have emerged, including medical, housing, credit-financial, and sudden war-related poverty. The impact of military actions on the expansion of social risk groups, particularly internally displaced persons, elderly people, and households with children, has been assessed. It has been clarified that subjective poverty serves as a sensitive indicator of socio-economic shocks and reflects the level of trust in the future. The patterns of divergence between objective statistical indicators and public perceptions of inequality have been characterized.

Conclusions. It has been established that poverty and social inequality in Ukraine have transformed from cyclical crisis phenomena into a systemic structural issue. It has been demonstrated that effective poverty reduction requires combining monetary, deprivation-based, and subjective assessment criteria, as well as adaptive social policy mechanisms aimed at supporting vulnerable groups and reducing regional disparities.

Keywords: poverty, social inequality, subjective poverty, deprivation, social stratification, war-induced poverty, Ukraine

Динаміка бідності та соціальної нерівності в соціально-економічному дискурсі України

Коваліско Наталія*Львівський національний університет імені Івана Франка (Львів, Україна)*

Анотація.

У статті актуалізовано проблему динаміки бідності та соціальної нерівності в Україні впродовж періоду незалежності в умовах трансформаційної економіки, структурних криз і воєнних подій. Виявлено, що сучасні процеси соціально-економічної диференціації набувають ознак довготривалого структурного виклику, який впливає на соціальну стабільність, рівень довіри та перспективи післявоєнного відновлення. З'ясовано, що бідність в українському суспільстві трансформувалася від масової монетарної у 1990-х роках до багатовимірної, деприваційної та воєнної бідності у 2014–2025 рр., що потребує комплексного наукового осмислення.

Метою статті є комплексний аналіз динаміки бідності та соціальної нерівності в соціально-економічному дискурсі України у 1991–2025 роках на основі поєднання об'єктивних статистичних показників і суб'єктивних оцінок населення.

Результати. Виявлено основні етапи трансформації бідності: гіперінфляційний період 1990-х років, відносну стабілізацію 2000-х, кризові хвилі 2008–2009 та 2014–2015 років, а також різке зростання бідності внаслідок повномасштабної війни 2022–2025 років. Встановлено, що поряд із традиційною монетарною бідністю сформувалися нові форми – медична, житлова, кредитно-фінансова та раптова воєнна бідність. Оцінено вплив воєнних дій на розширення груп соціального ризику, зокрема внутрішньо переміщених осіб, пенсіонерів та домогосподарств із дітьми. З'ясовано, що суб'єктивна бідність є чутливим індикатором соціально-економічних шоків і відображає рівень довіри до майбутнього. Охарактеризовано закономірності розриву між об'єктивними статистичними показниками та масовими уявленнями про масштаби нерівності.

Висновки. Встановлено, що бідність і соціальна нерівність в Україні трансформувалися з циклічних кризових явищ у системний структурний феномен. Доведено, що ефективна протидія бідності потребує поєднання монетарних, деприваційних та суб'єктивних критеріїв оцінки, а також адаптивних механізмів соціальної політики, орієнтованих на підтримку вразливих груп і зменшення регіональних диспропорцій.

Ключові слова: бідність, соціальна нерівність, суб'єктивна бідність, депривація, соціальна стратифікація, воєнна бідність, Україна

Стаття надійшла / Article arrived: 23.01.2026 // Схвалено до друку / Accepted: 26.02.2026 // Підписано до друку / Approved for printing: 04.03.2026

Вступ.

Проблематика бідності та соціальної нерівності посідає центральне місце в соціально-економічному дискурсі України впродовж усього періоду незалежності. Трансформаційні процеси 1990-х років, структурні реформи початку 2000-х, фінансово-економічні кризи, воєнні події 2014 року та повномасштабна агресія 2022–2025 років істотно змінили як реальні параметри соціально-економічної диференціації, так і суспільні уявлення про масштаби та причини бідності. У сучасних умовах бідність і нерівність набувають ознак довготривалих структурних викликів, що впливають на соціальну стабільність, рівень довіри, політичну мобілізацію та перспективи післявоєнного відновлення.

Актуальність дослідження зумовлена кількома чинниками. По-перше, за період незалежності відбулося не лише кількісне коливання показників бідності, а й зміна її якісних форм – від масової монетарної бідності 1990-х до багатомірної, деприваційної та воєнної бідності 2014–2025 років. По-друге, спостерігається зростання розриву між об'єктивними статистичними показниками та суб'єктивними оцінками власного добробуту, що формує специфічну «презумпцію несправедливості» та впливає на суспільні настрої. По-третє, трансформація державних підходів до визначення прожиткового мінімуму, соціальних стандартів і механізмів підтримки потребує наукової рефлексії щодо їхньої відповідності сучасним викликам.

Метою статті є комплексне дослідження динаміки бідності та соціальної нерівності в Україні в період незалежності через поєднання об'єктивних соціально-економічних показників і дискурсивних інтерпретацій цього явища в науковому, експертному та суспільному просторі. Завданнями дослідження є: (1) окреслення основних етапів трансформації бідності та нерівності; (2) аналіз змін у підходах до їх вимірювання; (3) виявлення особливостей суб'єктивної бідності як індикатора соціально-економічних шоків; (4) визначення новітніх форм бідності, що виникли внаслідок воєнних подій.

Методологічною основою дослідження є поєднання структурно-стратифікаційного, інституційного та дискурсивного підходів. Використано аналіз офіційних статистичних даних (Держстат, Світовий банк, національні моніторинги), вторинний аналіз результатів соціологічних досліджень, порівняльно-історичний метод для виокремлення етапів трансформації бідності, а також елементи дискурс-аналізу для інтерпретації змін у суспільному осмисленні проблеми. Поєднання кількісного та якісного аналізу дозволяє розглядати бідність не лише як економічний показник, а як соціально сконструйовану реальність, що формується під впливом інституційних умов, масових очікувань та кризових подій.

У сучасній науковій традиції предмет дослідження – бідність і соціальна нерівність – трактується багатомірно. Класичні стратифікаційні підходи розглядають нерівність як структурний розподіл ресурсів, влади та життєвих шансів між соціальними групами. Економіко-демографічний підхід акцентує на монетарних показниках, рівні доходів і споживання. Деприваційна концепція визначає бідність через обмеження доступу до базових благ і соціальних стандартів. Суб'єктивний підхід зосереджується на самооцінках матеріального становища та відчутті соціальної несправедливості. Інституційний вимір пов'язує масштаби бідності з ефективністю державної політики, системою соціальних гарантій та законодавчим визначенням меж прожиткового мінімуму.

Таким чином, бідність і соціальна нерівність розглядаються як багатомірні соціально-економічні явища, динаміка яких відображає глибинні трансформації українського суспільства впродовж 1991–2025 років. Їх аналіз у межах соціально-економічного дискурсу дозволяє поєднати об'єктивні показники з інтерпретаційними рамками, що формують суспільне сприйняття нерівності та визначають політичні й соціальні пріоритети розвитку держави.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що українські студії соціальної нерівності та бідності еволюціонували від теоретичного осмислення трансформацій пострадянського суспільства до складних емпіричних і міждисциплінарних аналізів сучасних форм бідності. Значна увага приділялася змінам соціальної структури, класових і статусних ієрархій та нерівному доступу до ресурсів і життєвих шансів, при цьому нерівність розглядалася як структурне явище, зумовлене характером реформ, інституційними обмеженнями та радянською спадщиною (Хмелько, 2003).

Вагоме місце займають емпіричні дослідження динаміки соціальних змін, що базуються на довготривалих соціологічних моніторингах рівня життя, бідності та соціального самопочуття населення, які дозволили простежити вплив криз і зростання нерівності на масові уявлення про соціальну справедливість і бідність (Головаха & Паніна, 2008; Симончук, 2024). Окремо аналізувалося сприйняття доходної нерівності, політики перерозподілу та змін у соціальній структурі, зокрема в умовах повномасштабної війни (Коваліско & Макеєв, 2018, 2020; Оксамитна & Симончук, 2020; Симончук, 2024).

Суттєвий внесок зроблено у розвиток методології вимірювання нерівності та бідності, зокрема через розробку комплексних показників соціальної стратифікації й багатомірних підходів, що поєднують монетарні, деприваційні та суб'єктивні критерії, а також враховують вікові, територіальні й соціально-професійні відмінності та роль державної

політики (Прибиткова, 2005; Лібанова, 2012, 2020, 2024; Балакірева, 2011).

У новітніх дослідженнях акцент зміщується на аналіз нових форм бідності, спричинених економічними кризами, воєнними діями та демографічними змінами, з особливою увагою до вразливості літніх людей, внутрішньо переміщених осіб і населення зон бойових дій, де бідність постає як комплексна загроза людському розвитку та соціальній згуртованості (Черенько, 2021, 2025).

Парадокс української нерівності полягає у поєднанні формальної «рівності» та фактично високого рівня нерівності. З одного боку, це зумовлено дефіцитом достовірних даних про доходи найбагатших верств і тінізацією економіки, що ускладнює коректні оцінки нерівності (Novokmet, Piketti & Zucman, 2017: р. 40; Коваліско & Макеев, 2020: с. 40). З іншого боку, сукупні показники ВВП, доходів і якості життя вказують на високий рівень структурної нерівності, пов'язаний із низькою довірою до інститутів, корупцією, погіршенням здоров'я населення та обмеженням прав.

В Україні нерівність посилюється розривом між суб'єктивними уявленнями та об'єктивними даними: населення часто переоцінює масштаби бідності й недооцінює власний добробут, що формує «презумпцію несправедливості», знижує готовність до індивідуальної відповідальності та підвищує соціальну напруженість, особливо в умовах тривалого падіння рівня життя (Лібанова, 2020: с. 156-157). Сучасне трактування бідності ґрунтується на її багатовимірності та динамічності, поєднуючи об'єктивні й суб'єктивні, абсолютні й відносні, монетарні та деприваційні виміри. Такий підхід дозволяє точніше оцінювати причини та наслідки бідності, враховувати занепад соціальної інфраструктури й регіональні диспропорції та обґрунтовує необхідність комплексної соціально-економічної політики (Лібанова, 2020: с. 62-63).

У сукупності ці підходи засвідчують, що ефективна протидія бідності можлива лише за умови комплексного аналізу всіх її форм та поєднання економічних, соціальних і інституційних інструментів.

Результати дослідження.

Якщо простежити еволюцію законодавства та визначення меж бідності на інституційному рівні, то у перші роки незалежності України (1991–2000) формування меж бідності відбувалося в умовах економічної нестабільності та гіперінфляції. Запровадження гривні у 1996 році стало важливим кроком до стабілізації та подальшого регулювання соціальних стандартів. У 2000 році вперше було законодавчо закріплено прожитковий мінімум як базовий соціальний стандарт із диференціацією за демографічними групами (Про затвердження прожиткового мінімуму, 2020).

У 2000–2014 роках законодавство щодо прожиткового мінімуму зазнало істотних змін під впливом інфляції та економічних криз. Прожитковий мінімум зріс з 311 грн у 2001 році до 1147 грн у 2013 році, зокрема після кризи 2008 року (Мінфін, 2025). Закон «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» закріпив його як ключову основу для визначення мінімальної зарплати, пенсій і соціальних виплат (Про затвердження прожиткового мінімуму, 2020). Упродовж 2000-х років абсолютна бідність поступово знижувалася, тоді як відносна залишалася стабільною. Після 2011 року економічна стагнація та події 2014–2015 років (криза та бойові дії на Донбасі) спричинили різке зростання абсолютної бідності з 22,1% у 2013 році до 58,3% у 2015 році (Черенько, 2021: с. 234–257).

Анексія Криму та війна з 2014 року зумовили зміну підходів до вимірювання бідності: у 2015 році запроваджено немонетарну оцінку за критеріями депривації. У 2017 році рівень матеріальної депривації в Україні становив 42% проти 16% у країнах ЄС (Когатько, 2023). Повномасштабне вторгнення у 2022 році призвело до різкого зростання бідності: з 5,5% у 2021 році до 24,1% у 2022 році, з прогнозом до 55% у 2023 році (Слово і діло, 2023). Сформувалися нові групи «воєнної бідності», зокрема «нові бідні» домогосподарства, які до війни мали стабільні доходи, але втратили роботу, житло та заощадження.

За Черенько Л.М., поряд із традиційними профілями бідності з'явилися нові форми: медична бідність (2005–2012, погіршення у 2020 році), житлова, кредитно-фінансова та раптова бідність через бойові дії з 2014 року. Кількість ВПО зросла з близько 1 млн у 2014 році до 1,6 млн у 2015 році, майже 6 млн у 2022 році та близько 4,5 млн офіційно зареєстрованих на початку 2025 року (Worldbank, 2025; Черенько, 2021: с. 234–248). Це означає, що порівняно з кінцем 2014 р. нинішня масштабність вимушеного переміщення зросла щонайменше в 3,6-4,5 рази (Worldbank, 2025) та відповідно – групи, які перебувають у зоні ризику «раптової бідності» через втрату майна й доходів.

У 2023 році загальний рівень бідності зріс з 20,6% у 2021 році до 35,5%, а глибока бідність – з 1,3% до 8,8% (Черенько, 2025). Найуразливішими залишаються пенсіонери та ВПО. У 2024–2025 роках прожитковий мінімум (2920 грн) і мінімальна зарплата (8000 грн) не підвищувалися, мінімальна пенсія у 2025 році становила 2361 грн (Мінфін, 2025; ПФУ, 2025). Моніторинг умов життя восени 2025 року засвідчив стабілізацію бідності на рівні близько 37%, що значно перевищує довоєнні показники (Worldbank, 2025). Водночас зростає залежність домогосподарств від державної підтримки, погіршується доступ до базових послуг і медичної допомоги, а бідність набуває структурного характеру.

Отже, в умовах затяжної війни бідність в Україні

трансформується у довгостроковий соціально-економічний виклик. Перехід до багатовимірної оцінки бідності, зокрема через депривацію, та адаптація законодавчих і соціальних механізмів є ключовими передумовами формування стійкої системи соціального захисту.

Суб'єктивна бідність як індикатор соціально-економічних змін в українському суспільстві визначається самооцінкою людиною або домогосподарством власного матеріального становища та відчуттям нестачі ресурсів для ведення нормального, прийняттого у суспільстві способу життя, незалежно від фактичного рівня доходів чи об'єктивних умов проживання. Вона фіксується через соціологічні опитування і ґрунтується на індивідуальних уявленнях людей про те, чи вистачає їм доходів для задоволення базових і соціально значущих потреб, порівнянні себе з іншими, а також на очікуваннях щодо мінімально прийнятного рівня життя.

Суб'єктивна бідність в Україні є високочутливим індикатором соціально-економічних шоків. Усі періоди різких стрибків суб'єктивної бідності (1991–1996, 1998, 2008–2009, 2022–2025) збігаються з системними кризами – гіперінфляцією, фінансовими колапсами, військовими конфліктами. Це свідчить, що саме рівень відчуття вразливості та економічної нестабільності, а не лише формальні доходи, визначає сприйняття домогосподарствами власного добробуту. Виділимо ключові події:

1. Гіперінфляція 1990-х визначила «точку нульової довіри» населення до економіки. Стрімке зростання частки людей, які вважали себе бідними (з 17,3% до 31,2% за 1992–1996), демонструє, що в умовах руйнації інституцій, заощаджень і роботи соціальних гарантій населення швидко перестає орієнтуватися на офіційні показники і переходить до суб'єктивної оцінки виживання. Цей перший шок сформував довготривалу недовіру до економічної стабільності, яка проявлялася і в наступні кризи (Черенько, 2021: с. 249–254).

2. Кризові хвилі 1998 та 2008–2009 років підтвердили структурну вразливість української економіки. Зростання суб'єктивної бідності у 1998 році до 34,1%, а також підвищення у 2008–2009 роках після падіння ВВП на 15% свідчать про низьку адаптивність домогосподарств до зовнішніх потрясінь. Обидві кризи показують: навіть короткотривалий спад викликає тривале погіршення самооцінки добробуту населення (Лібанова, (Ред.), 2012: с. 13–15).

Згідно з національними опитуваннями домогосподарств в Україні 2009–2019 років, 67,2% населення України та 32% людей у верхньому децилі доходів у середньому ідентифікували себе як бідні. Ця тенденція викликає подив, враховуючи загальне покращення економічної ситуації та скорочення бідності в країні. За даними Національної

статистичної служби України, відносна бідність знизилася з 51,1% у 2016 році до 34,9% у 2017 році та до 27,6% до 2018 року (Укрстат, 2009–2019).

3. Політичні зміни можуть мати парадоксальний стабілізуючий ефект. Незважаючи на політичну турбулентність 2013–2014 років, суб'єктивна бідність зменшилася з 22,0% до 18,6% (Укрстат, 2009–2019). Це свідчить про ефект солідарності та підвищення соціальної згуртованості, який тимчасово компенсує економічні втрати та загрози. Такий феномен показує, що соціальні настрої формуються не лише матеріальними умовами, а й ціннісною мобілізацією суспільства.

4. Період 2014–2021 років став відносно стабільним, незважаючи на війну на Донбасі. Стабілізація суб'єктивної бідності на рівні 18–22% демонструє, що після потрясінь 2014 року суспільство поступово адаптувалося до ситуації «низькоінтенсивного конфлікту» (Когатько, 2023). Поступове економічне зростання, реформи та макроекономічна стабілізація дали змогу повернутись до рівнів, характерних для докризового періоду.

5. Повномасштабна війна 2022–2025 років спричинила найглибший стрибок суб'єктивної бідності за всю історію незалежності. Підвищення показника до 35–40% (Разумков-Центр, 2024) у 2022–2024 рр. та 21,9 в 2025 р. (Інститут соціології НАН України, 2025) означає, що практично кожен третій українець відчуває себе бідним. Хоча частка людей, які ідентифікують себе як «бідні», знизилася у 2025 р., це можна інтерпретувати як адаптацію українців до воєнної реальності, а не справжнім покращенням матеріального становища. Це узгоджується з оцінками Світового банку (24–55% об'єктивної бідності) і свідчить про масштабне руйнування економічної довіри, доходів, можливостей працевлаштування та умов життя (Worldbank, 2025). Такий рівень – найвищий після гіперінфляційного періоду 1990-х.

Суб'єктивна бідність в Україні значною мірою визначається не лише доходами, а й очікуваннями майбутнього. У періоди, коли люди вірять у позитивні зміни (2004–2007, 2014), показники покращуються навіть за відсутності радикального зростання доходів. У періоди невизначеності або екзистенційної загрози (1991–1996, 2022–2025) – стрімко погіршуються. Отже, суб'єктивна бідність є свого роду психологічним індикатором довіри до майбутнього, а не лише рівнем споживання.

Назагал еволюція суб'єктивної бідності відображає трансформацію самої структури українського суспільства. За 30 років змінилися не тільки реальні доходи, а й критерії, за якими люди оцінюють себе як «бідних» чи «небідних»: у 1990-х це було пов'язано з виживанням; у 2000-х – з можливостями розвитку; у 2010-х – з очікуваннями стабільності; у 2020-х – із безпекою та здатністю відновити базові життєві умови. Це свідчить про глибоку соціальну еволюцію українського суспільства.

Висновки.

Проведений аналіз засвідчує, що динаміка бідності та соціальної нерівності в Україні в період незалежності відображає не лише макроекономічні коливання, а глибинні трансформації соціальної структури суспільства. Бідність еволюціонувала від переважно монетарного явища 1990-х років до багатовимірного соціально-економічного феномена, що включає деприваційні, суб'єктивні, інституційні та воєнно зумовлені виміри, які не можуть бути адекватно описані виключно через доходи або споживання.

Наукова новизна дослідження полягає в поєднанні аналізу об'єктивної статистичної динаміки з інтерпретацією змін соціально-економічного дискурсу. Бідність і нерівність обґрунтовано розглядаються як взаємопов'язані структурно-дискурсивні явища, у яких суспільні уявлення, очікування та рівень довіри до майбутнього є важливими чинниками соціальної стабільності. Суб'єктивна бідність в умовах криз і війни виступає індикатором колективної вразливості та соціальної невизначеності.

Встановлено, що повномасштабна війна 2022–2025 років сформувала якісно новий тип соціально-економічної диференціації – структурну воєнну

бідність, що поєднує втрату майна, руйнування зайнятості, виснаження заощаджень, боргові навантаження та посилення депривацій. Це явище виходить за межі традиційних механізмів соціальної політики й потребує перегляду підходів до визначення меж бідності та інструментів її подолання.

Доведено, що розрив між об'єктивними показниками нерівності та суб'єктивними оцінками населення формує соціальну напругу, знижує довіру до державних інституцій і підвищує протестний потенціал, перетворюючи нерівність на соціально-психологічну проблему, пов'язану з відчуттям справедливості та легітимності соціального порядку.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом міжрегіональної диференціації бідності в умовах війни та післявоєнного відновлення, вивченням довгострокових наслідків воєнної бідності для соціальної мобільності, людського капіталу й демографічної структури, а також розробленням інтегрованих індикаторів багатовимірної бідності з урахуванням воєнних ризиків і зв'язку між сприйняттям нерівності та політичними орієнтаціями.

Отже, бідність і соціальна нерівність в Україні набувають характеру довготривалого структурного виклику, подолання якого потребує адаптивної, гнучкої та доказової соціально-економічної політики й комплексного підходу до соціальної стабілізації та відновлення суспільства.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Балакірєва, О. (Ред.). (2011). *Детермінанти соціально-економічної нерівності в сучасній Україні*. Інститут економіки та прогнозування НАН України. <https://ief.org.ua/docs/mg/164.pdf>
- Головаха, Є., & Паніна, Н. (2008). *Українське суспільство 1992–2008: Соціологічний моніторинг*. Інститут соціології НАН України.
- Про затвердження прожиткового мінімуму на 2000 рік. (2000). Закон України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2025-14#Text>
- Інститут соціології НАН України. (2025). *Соціологічний моніторинг «Українське суспільство». Хвиля 2025 року: Зміни у громадській думці впродовж війни*. https://isnasu.org.ua/assets/files/monitoring/presentation_monitoring_2025.pdf
- Коваліско, Н., & Макеєв, С. (2018). Економіка і соціологія нерівності: емпіричний вимір глобальних тенденцій. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*, 3, 5–24. <https://stmm.in.ua/archive/ukr/2018-3/3.pdf>
- Коваліско, Н., & Макеєв, С. (2020). Мінливі проєкції нерівності: глобальна, локальна, економічна, соціологічна. *Динаміка сприйняття соціальної нерівності в Україні: за даними Міжнародної програми соціальних досліджень 2009 і 2019 років*. Київ: Інститут соціології НАН України, 232 с. С. 27–82
- Когатько, Ю. (2023). Суб'єктивна бідність в Україні: динаміка, вплив пандемії COVID-19. *Економіка та суспільство*, (54). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-26>
- Хмелько, В. (2003). Макросоціальні зміни в українському суспільстві за роки незалежності. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 1, 5–23.
- Лібанова Е. (Ред.) (2012). *Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу*. К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України.
- Лібанова Е. (Ред.) (2020). *Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу*. Умань: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.М. В. Птухи НАН України. <https://idss.org.ua/arhiv/Бідність%20населення%20України%20методологія,%20методика%20та%20практика%20аналізу.pdf>
- Лібанова Е. (Ред.) (2024). *Бідність та нерівність в Україні під впливом COVID-19: підходи до оцінювання* / Лібанова Е., Черенько Л., Полякова С., та інші.; К.: Ін-т демогр. та пробл. якос. жит. НАН України. Електронне видання. https://idss.org.ua/arhiv/new_bidnist%20та%20нерівність%20в%20україні%20під%20впливом%20covid-19%20підходи%20до%20оцінювання-1.pdf
- Мінфін (2025). *Прожитковий мінімум в Україні по соціальним та демографічним групам з 2000 по 2025 pp.* <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/index.php/>
- Оксамитна, С., & Симончук, О. (Ред.) (2020). *Динаміка сприйняття соціальної нерівності в Україні: за даними Міжнародної програми соціальних досліджень 2009 і 2019 років: монографія*. К.: Національний університет «Києво-Могилянська академія».
- Прибіткова І. (2005). Бідність як наслідок нерівного перерозподілу багатства в українському суспільстві. В *Українське суспільство 1994–2005. Динаміка соціальних змін* (с. 167–176). Київ: Інститут соціології НАН України.
- ПФУ (2025). *Мінімальні розміри пенсійних виплат для окремих категорій громадян з 01 березня 2025 року*. <https://www.pfu.gov.ua/tr/291456-minimalni-rozmiry-pensijnyh-vyplat-dlya-okremyh-kategorij-gromadyan-z-01-bereznja-2025-roku/>
- Разумков-Центр. (2024). *Оцінки громадянами соціально-економічної ситуації та соціально-економічної політики влади, соціальне самопочуття громадян* (вересень 2024 р.). <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni>

doslidzhennia/otsinky-gromadianamy-sotsialnoekonomichnoi-sytuatsii-ta-sotsialnoekonomichnoi-polityky-vlady-sotsialne-samopochuttia-gromadian-veresen-2024r

- Симончук, О. (2024). Соціальна структура українського суспільства під впливом повномасштабної війни: концептуальні та емпіричні пошуки. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*, 1, 26–62. <https://doi.org/10.15407/sociology2024.01.026>
- Слово і діло (2023). Як змінювався рівень бідності в Україні <https://www.slovoidilo.ua/2023/05/04/infografika/ekonomika/yak-zminyuvavsya-riven-bidnosti-ukrayini>
- Укрстат (2009-2019). Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів. *Державна служба статистики України*. https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/17/Arch_sdrd_zb.htm
- Черенько, Л. (2021). Модель рівня життя в умовах соціально-економічної нестабільності: монографія К. : Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України.
- Черенько, Л. (2025) Чи справді українці масово біднішають? <https://rubryka.com/article/chy-spravdi-ukrayintsi-masovo-bidnishayut/>
- Novokmet, F., Piketty, T., & Zucman, G. (2017). From soviets to oligarchs: Inequality and property in Russia, 1905–2016. Working Paper 23712. Cambridge: NBER Working Paper Series. <https://doi.org/10.3386/w23712>
- Scheidel, W. (2017). *The Great Leveller: Violence and the history of inequality from the Stone Age to the twenty-first century*. Princeton, NJ: Princeton University Press, <https://catalog.pascolibraries.org/GroupedWork/c8e0e2b1-a82d-f9eb-1144-79f731b5d4cb-eng/Home>
- Worldbank (2025). Survey “Listening to the citizens of Ukraine” <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/brief/listening-to-citizens-of-ukraine-survey>

REFERENCES

- Balakireva, O. (Ed.). (2011). *Determinants of socio-economic inequality in modern Ukraine*. Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine. <https://ief.org.ua/docs/mg/164.pdf>
- Golovakha, E., & Panina, N. (2008). *Ukrainian society 1992–2008: Sociological monitoring*. Institute of Sociology of the National Academy of Sciences of Ukraine.
- On the approval of the subsistence minimum for 2000 (‘2000). Law of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2025-14#Text>
- Institute of Sociology of the National Academy of Sciences of Ukraine. (2025). Sociological monitoring «Ukrainian Society». Wave 2025: Changes in public opinion during the war. https://isnasu.org.ua/assets/files/monitoring/presentation_monitoring_2025.pdf
- Kovalisko, N., & Makeyev, S. (2018). Economics and sociology of inequality: empirical measurement of global trends. *Sociology: theory, methods, marketing*, 3, 5–24. <https://stmm.in.ua/archive/ukr/2018-3/3.pdf>
- Kovalisko, N., & Makeyev, S. (2020). Changing projections of inequality: global, local, economic, sociological. Dynamics of perception of social inequality in Ukraine: according to the International Social Research Program 2009 and 2019 Kyiv: Institute of Sociology of the NAS of Ukraine, 232 p. P. 27-82
- Kogatch, Y. (2023). Subjective poverty in Ukraine: dynamics, impact of the COVID-19 pandemic. *Economy and Society*, (54). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-26>
- Khmelko, V. (2003). Macrosocial changes in Ukrainian society during the years of independence. *Sociology: theory, methods, marketing*, 1, 5–23.
- Libanova, E. (Ed.) (2012). *Inequality in Ukraine: scope and possibilities of influence*. Kyiv: M.V. Ptukha Institute of Demography and Social Research of the National Academy of Sciences of Ukraine.
- Libanova E. (Ed.) (2020). *Poverty of the population of Ukraine: methodology, techniques and practice of analysis*. Uman: Institute of Demography and Social Research named after M.M. V. Ptukha NAS of Ukraine. <https://idss.org.ua/arhiv/Бідність%20населення%20України%20методологія,%20методика%20та%20практика%20аналізу.pdf>
- Libanova, E. (Ed.) (2024). *Poverty and inequality in Ukraine under the influence of COVID-19: approaches to assessment* / Libanova E.M., Cherenko L.M., Polyakova S.V., K.: Inst. of Demography and Problems of Quality of Life NAS of Ukraine. Electronic edition. <https://idss.org.ua/public>
- Ministry of Finance (2025). *Subsistence minimum in Ukraine by social and demographic groups from 2000 to 2025*. <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/index.php/>
- Oksamitna, S., & Symonchuk, O. (Eds.) (2020). *Dynamics of perception of social inequality in Ukraine: according to the International Program for Social Research 2009 and 2019*: monograph. Kyiv: National University «Kyiv-Mohyla Academy».
- Prybytkova, I. (2005). Poverty as a consequence of unequal redistribution of wealth in Ukrainian society. *Ukrainian Society 1994–2005. Dynamics of Social Change* (pp. 167–176). Kyiv: Institute of Sociology of the NAS of Ukraine.
- PFU (2025). Minimum pension payments for certain categories of citizens from March 1, 2025 <https://www.pfu.gov.ua/tr/291456-minimalni-rozmiry-pensijnyh-vyplat-dlya-okremyh-kategorij-gromadyan-z-01-bereznya-2025-roku/>
- Razumkov-Center. (2024). *Citizens' assessments of the socio-economic situation and socio-economic policy of the authorities, social well-being of citizens* (September 2024). <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinky-gromadianamy-sotsialnoekonomichnoi-sytuatsii-ta-sotsialnoekonomichnoi-polityky-vlady-sotsialne-samopochuttia-gromadian-veresen-2024r>
- Symonchuk, O. (2024). The social structure of Ukrainian society under the influence of a full-scale war: conceptual and empirical research. *Sociology: theory, methods, marketing*, 1, 26–62. <https://doi.org/10.15407/sociology2024.01.026>
- Word and deed (2023). *How the poverty level in Ukraine changed* <https://www.slovoidilo.ua/2023/05/04/infografika/ekonomika/yak-zminyuvavsya-riven-bidnosti-ukrayini>
- Ukrstat (2009-2019). *Self-assessment of the level of their income by Ukrainian households*. State Statistics Service of Ukraine. https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/17/Arch_sd
- Novokmet, F., Piketty, T., & Zucman, G. (2017). From soviets to oligarchs: Inequality and property in Russia, 1905–2016. Working Paper 23712. Cambridge: NBER Working Paper Series. <http://www.nber.org/papers/w23712>
- Scheidel, W. (2017). *The Great Leveller: Violence and the history of inequality from the Stone Age to the twenty-first century*. Princeton, NJ: Princeton University Press, https://books.google.com/books/about/The_Great_Leveller.html?id=CD1hDwAAQBAJ
- Worldbank (2025). Survey “Listening to the citizens of Ukraine” <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/brief/listening-to-citizens-of-ukraine-survey>